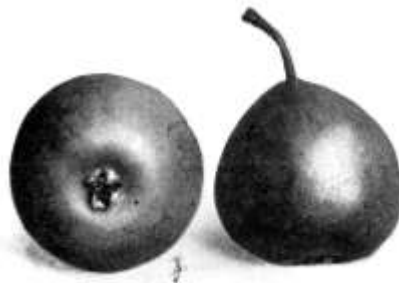

Kmetijski inštitut Slovenije

Sadjarski muzej Tepka

Tepka.

"Projekt EIP 16.5 – Travnški sadovnjaki"

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

Sadjarski muzej Tepka se nahaja na kmetiji Pr' Matet v Gradišču pri Lukovici. Pobuda za nastanek sadjarskega muzeja je prišla s strani Kmetijskega inštituta Slovenije, ki v okviru evropskega projekta "Travniški sadovnjaki avtohtonih in tradicionalnih slovenskih sort kot podpora biotske pestrosti in ohranjanja tradicionalnega kulturnega vzorca slovenskega podeželja" skrbi za zbiranje in ohranjanje sadjarske opreme, orodja in drugih pripomočkov, ki so nekoč služili pridelavi in predelavi sadja. Tako so svoje mesto v muzeju dobile različne sadjarske škropilnice, mlin za sadje, preše za sadje, pripomočki za obiranje sadja, kotel za kuhanje žganja ter drugo. V muzeju je na ogled tudi precej naše strokovne sadjarske literature, od prvih sadjarskih zapisov našega polihistorja Janeza Vajkarda Valvasorja (1641 – 1693) dalje. Prvi pomološki opis sadnih sort pri nas predstavlja 11. knjiga Slava vojvodine Kranjske iz leta 1689. V njej Valvasor opisuje ali samo navaja sorte sadnih vrst, ki so uspevale na Slovenskem. Podrobno opisuje tudi grajske in samostanske vrtove, med njimi tudi takrat največji botanični, cvetlični in pomološki vrt na Kranjskem ob gradu Lisičje (danes Občina Škofljica).

Ime sadjarskega muzeja sovpada z mogočno tepko, ki se nahaja v bližini razpotja do Gradiškega jezera. Ta naj bi po ljudskem izročilu dajala senco že Napoleonovim vojakom v času Ilirskih provinc (1809 – 1813). O tepki kot o naši najboljši hruški moštnici piše Martin Humek (1870 – 1943) v *Praktičnem sadjarju* iz leta 1923 naslednje: *"Kdo ne pozna te naše starodavne najboljše domače moštnice! Ni je menda vasi v Sloveniji, kjer bi je ne našli in menda ga ni sadnega drevesa, ki bi doživelo tako častitljivo starost. Niso redke tepke, ki so stare čez 100 let. Najdejo se pa tudi votli in napol suhi orjaški veterani, katere so tresli še naših pradedov pradedje. Domovina tepke je Slovenija. Razširjena je povsod po bivšem Štajerskem in Kranjskem. Sega pa tudi na Primorsko in Koroško."*

V muzeju boste našli tudi razlago o pomenu nekdanj pogosto, a danes že redko uporabljenih besed v sadjarstvu kot so ostrouka, norc, čestela, bunkovc, cajna, pajštva, lesa, oskoruša, štokounik, mošela, jerbas, kamenica, luparka, žaudarca, škalon, korba, tolkec, vahtenca, plenkel, pevcati, ropar, prunela in drugo.

Sadjarški muzej Tepka se nahaja v Gradišču pri Lukovici, v neposredni bližini Brda pri Lukovici, kjer imata svoje mesto sadovnjak Kmetijskega inštituta Slovenije ter Čebelarska zveza Slovenije.

Informacije za ogled sadjarskega muzeja:

N: Gradišče pri Lukovici 14, 1225 Lukovica

T: 031 359 061 (Tanja Cerar)
031 788 196 (Marko Cerar)

E: prmatet@gmail.com
bostjan.godec@kis.si

Nekaj utrinkov iz Tepke

